

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ปัจจุบันนี้กระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านวัตถุ วิทยาการ ความคิด สังคม สภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิต การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การรู้จักที่จะแสวงหาความรู้ ติดตามข้อมูลข่าวสารจะทำให้คนเราสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงนี้ได้เหมาะสมและมีความสุข รวมทั้งนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการศึกษาจึงต้องเป็นพลวัต ปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2541 : 1)

จากความสำคัญดังกล่าว ส่งผลให้สังคมมีการตื่นตัวในด้านการศึกษากันมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการปฏิรูปการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาที่มีจุดหมายในการศึกษาที่ชัดเจนใน 6 ด้าน อันได้แก่ 1) เป้าหมายการศึกษา 2) องค์ประกอบทางการศึกษา 3) หลักสูตร 4) การจัดการศึกษา 5) ผู้สอน และ 6) การเรียนการสอน ในด้านการเรียนการสอนนั้น มุ่งให้ผู้เรียนได้ประโยชน์มากที่สุด โดยต้องเปลี่ยนจากการสอน “ให้จำ” เป็นสอน “ให้คิด” การสอนให้คิดจะทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์วิธีคิดได้กับทุกสถานการณ์ในชีวิตจริง การเรียนการสอนจึงต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) ซึ่งปัจจุบันก็พบว่าผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในแวดวงการศึกษาเริ่มให้ความสนใจกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จในด้านการเรียนและสร้างประชากรของชาติที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้

แต่ถึงกระนั้น ก็ยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับประเทศนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติในระดับประถมศึกษาปรากฏผลที่ไม่น่าพึงพอใจนัก โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยในช่วงปีการศึกษา 2544 – 2547 มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้นผลพบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง ดังตารางที่ 1

ปีการศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ (ภาษาไทย)
2544	54.35
2545	50.63
2546	45.25
2547	44.23

ตารางที่ 1 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยระดับประเทศวิชาภาษาไทยในช่วงปีการศึกษา 2544 - 2547 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : ออนไลน์)

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าในช่วงปีการศึกษา 2544 - 2547 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยลดลงคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 54.35 50.63 45.25 และ 44.23 ตามลำดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : ออนไลน์)

ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนเท่าที่ควรนั้นมีหลายประการ (วัฒนาพร ระบุว่าทุกซ์ 2541 : 83-84) ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวครู เช่น ครูเคยชินกับวิธีการสอนแบบเดิม มีเจตคติที่ไม่ดีและไม่เข้าใจการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือขาดทักษะและกลวิธีการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เป็นต้น
2. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน เช่น ไม่เข้าใจแนวทางวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น เป็นต้น
3. ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียน เช่น ขาดกลวิธีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เคยชินกับการเป็นผู้รับความรู้มากกว่าผู้ปฏิบัติเพื่อหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 นั้น แนวการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “วิธีการเรียนรู้” เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 22) ดังนั้นวิธีการเรียนรู้หรือกลวิธีการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องตระหนักในการที่จะฝึกให้เด็กได้มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางด้านภาษาไทยซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการติดต่อกันระหว่างคนในชาติ และใช้ในการรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ เพราะหากผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำ แสดง

ให้เห็นว่าผู้เรียนขาดทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการรับส่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่ง จะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ในบรรดาทักษะทางภาษานั้น ทักษะการอ่านถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการแสวงหา ความรู้และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ทุกวิชา และเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่าง มีคุณภาพ ดังที่มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในสาระการ เรียนรู้วิชาภาษาไทย ได้ระบุว่า ผู้เรียนต้องสามารถใช้กระบวนการอ่านเพื่อสร้างความรู้และ ความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 12)

การอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยพัฒนาความคิด เพราะผู้ที่อ่านแล้วเกิดความเข้าใจในสิ่ง ที่อ่านนั้น จำเป็นต้องอ่านควบคู่กับการคิดอยู่เสมอ เนื่องจากการอ่านเป็นกระบวนการรับรู้ ความหมายซึ่งเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด ดังนั้นการจะพัฒนาให้เกิด การอ่านอย่างเข้าใจนั้น ต้องส่งเสริมให้ผู้อ่านได้รู้จักใช้กระบวนการทางความคิด (Thinking Process) อันจะนำไปใช้ในการฟัง พูด อ่าน เขียนหลักภาษาได้ดี สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ผู้เรียน มีการเรียนรู้ที่ดี (บันลือ พฤษวัฒน์, 2543 : 157)

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาสภาพการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ ภาษาไทยระดับประถมศึกษาว่า นักเรียนส่วนมากยังมีปัญหาด้านการอ่าน (พันธณี วิหคโต : 2538 : 6-7) โดยขาดทักษะการอ่านจับใจความ โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนขาดความ เข้าใจในการอ่านนั้น วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 83-84) ได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาที่พบ มากในการสอนอ่านคือ ครูส่วนมากคุ้นเคยกับการสอนโดยวิธีสอนแบบดั้งเดิม เน้นสอน รายละเอียดของเนื้อหามากกว่าการฝึกทักษะเพื่อการอ่าน อีกประการหนึ่งคือ การอ่านในระดับ ประถมศึกษาผู้สอนยังเน้นการอ่านออกเสียงให้ถูกต้อง ทำให้นักเรียนไม่มีทักษะในการอ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ไม่เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย มีผลให้นักเรียนเบื่อหน่ายและไม่ ประสบความสำเร็จในการเรียน

สำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนสองภาษา ซึ่งใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่หนึ่งและใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ใช้ภาษามลายูเป็นภาษา หลักในชีวิตประจำวัน และใช้ภาษาไทยเฉพาะเวลาที่อยู่ในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีการ จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาไทย ทำให้มีปัญหาในเรื่องการทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน จึง ส่งผลให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งจากผลการสอบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 ของกลุ่มโรงเรียนตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปัตตานี เขต 2 จำนวน 959 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนอยู่ในขั้นปรับปรุงถึงร้อยละ 43.59 ขั้นพอใช้ร้อยละ 47.45 และ

อันดับเพียงร้อยละ 8.59 (ดังตารางที่ 2) ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2, 2548)

สังกัด	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	ร้อยละของจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์			Percentile Rank
		ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
ระดับประเทศ	45.25	16.01	43.78	40.210	-
สพท.ปัตตานี เขต 1	40.84	9.609	39.385	51.006	19.76
สพท.ปัตตานี เขต 2	39.37	8.915	35.091	55.994	8.35

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GAT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2546 วิชาภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดัดแปลงมาจาก กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : ออนไลน์)

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 และเขต 2 ประมาณร้อยละ 51-55 ของนักเรียนที่ได้รับการประเมินมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ในขั้นต้องปรับปรุง และเมื่อพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 และเขต 2 เปรียบเทียบกับคะแนนระดับประเทศแล้ว พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในลำดับเปอร์เซ็นต์ค่อนข้างต่ำ

นอกจากนี้ มีรายงานการวิจัยสมรรถภาพกลุ่มทักษะภาษาไทยของจังหวัดปัตตานีพบว่า นักเรียนมีความบกพร่องด้านทักษะการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.86 และร้อยละนักเรียนที่น่าพอใจ 30.63 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี, 2543 : 20 อ้างถึงใน ภคมน แก้วภราดัย, 2547 : 3) ผลจากความบกพร่องทางการอ่านนี้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักวิชาการหลายท่านต่างยอมรับว่าความสามารถในการอ่านเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดี แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงซึ่งก็คือผู้ที่อ่านได้เร็วและเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีย่อมส่งผลดีต่อการเรียนรู้ (บันลือ พุกกะวัน, 2543 : 105)

ในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านนั้น เป็นผลจากการเรียนการสอนของครูที่มีการฝึกทักษะการอ่านให้แก่ผู้เรียน (บันลือ พุกกะวัน, 2543 : 157) ครูต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอนและให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากขึ้น จากที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่าการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจต้องประกอบไปด้วยกระบวนการคิด ดังนั้นกลวิธีการอ่านที่มี

ประสิทธิภาพจึงควรจะเป็นกลวิธีที่ฝึกให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิดด้วย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ผู้วิจัยพบว่ามีกลวิธีหนึ่งที่สามารถเพิ่มความเข้าใจในการอ่านและพัฒนาความคิดของผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือเทคนิคแผนภูมิความหมาย หรือ Semantic Mapping

เทคนิคแผนภูมิความหมาย (Semantic Mapping) เป็นอีกหนึ่งกลวิธีการอ่านที่น่าสนใจที่ออกแบบเพื่อแสดงข้อมูลโดยอาศัยกราฟิกด้วยการ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำต่างๆ ออกมาในรูปของภาพเชิงเส้น แต่ละหน่วยอาจจะถูกเขียนอยู่ในรูปของวงกลม วงรี สี่เหลี่ยมผืนผ้า สี่เหลี่ยมจัตุรัส ฯลฯ โดยมีเส้นโยงโยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำต่างๆ และยังแสดงให้เห็นถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของมโนทัศน์หรือโครงสร้างของเนื้อหาที่ประกอบขึ้นเป็นบทอ่านอีกด้วย (Vocca, et.al., 2000 : 298-299; Ruddell, 2002 : 169) การใช้แผนภูมิความหมายในการอ่านจะช่วยกระตุ้นความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน มีคุณค่าต่อการเพิ่มความเข้าใจการอ่าน ความคงทนในการเรียนรู้ และการเรียนรู้คำศัพท์ (สมศักดิ์ ภูวิภา ดารวรรณ, 2544 : 51 : 170-171; Vocca, et.al., 2000 : 298-299; Heimlich and Pittleman, 1986 อ้างถึงใน Ruddell, 2002 : 170-171) นอกจากนี้ยังพบว่าแผนภูมิความหมาย ยังเป็นกลวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้คำศัพท์และเพิ่มทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนสองภาษา (Bilingual Students)(Abdullah Zaid, 1995 อ้างถึงใน Semantic Mapping In Communicative Language Teaching, 2005 : ออนไลน์) จากเหตุผลดังกล่าว เทคนิคแผนภูมิความหมาย น่าจะเป็นกลวิธีที่เหมาะสมในการฝึกกลวิธีการอ่านสำหรับนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่เพื่อใช้ในการอ่านให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ได้ดี

ที่ผ่านมา ได้มีการนำเทคนิคแผนภูมิความหมายมาใช้ในการสอนเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน เช่น งานวิจัยของพรเพ็ญ พุ่มสะอาด (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจการอ่าน ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยเทคนิคการสร้างผังโยงความสัมพันธ์ความหมายกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านด้วยเทคนิคการสร้างผังโยงความสัมพันธ์ความหมายกับการสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวีระวรรณ พุนดี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนอ่านด้วยวิธีการสอนแบบใช้แผนภูมิความหมายกับการสอนตามคู่มือครูต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนการอ่านโดยวิธีสอนแบบใช้แผนภูมิความหมายมีคะแนนความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักศึกษาที่เรียนการอ่านโดยวิธีสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนว่าการสอนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน (รพีพรรณ กิตา 2543 : บทคัดย่อ; กิ่งเพชร ป้องแก้ว 2545 : บทคัดย่อ; Zakaria, H., 2001 อ้างถึงใน The Use of Semantic Mapping

in Aiding Reading Comprehension, 2005 : ออนไลน์) ผลการวิจัยข้างต้นน่าจะกล่าวได้ว่า เทคนิคแผนภูมิความหมายเป็นกลวิธีที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้ในการสอนอ่านเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้

สำหรับนักเรียนที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ซึ่งมีปัญหาการอ่านแล้วไม่เข้าใจนั้น นอกจากกลวิธีการอ่านที่มีประสิทธิภาพแล้ว วิธีการเรียนที่เหมาะสมยังสามารถช่วยให้นักเรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ภาษาที่สอง และช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากยิ่งขึ้น วิธีการเรียนดังกล่าวได้แก่การใช้สัญญาการเรียน สัญญาการเรียน (Learning Contract) เป็นลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการเรียนตามสัญญาการเรียนที่ผู้เรียน และผู้สอนร่วมกันกำหนดขึ้น ประกอบด้วย จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียน หลักฐานการเรียน และการประเมินผล สัญญาการเรียนเป็นวิธีการเรียนที่ผู้เรียนมีโอกาสวางแผนการเรียนของตนเอง ช่วยพัฒนาเจตคติในการรับผิดชอบการเรียน การทำสัญญากลางระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนจะสามารถลงความสนใจได้สม่ำเสมอเพราะถือว่าสัญญาการเรียนเป็น “ สมบัติของตน ” (บุญชม ศรีสะอาด, 2537 : 194) ถือเป็นการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered) ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มีความรับผิดชอบในการเรียนและตัดสินใจในเรื่องการเรียนด้วยตนเอง เมื่อนำมาใช้ร่วมกับเทคนิคแผนภูมิความหมายน่าจะสามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย ที่ผ่านมามีงานวิจัยที่สนับสนุนว่าสัญญาการเรียนสามารถเพิ่มความเข้าใจในการอ่านและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ดังเช่นงานวิจัยของสุปราณี ศรีใสคำ (2531 : 138) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรับผิดชอบและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอื่นๆที่สนับสนุนว่าสัญญาการเรียนส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น (พรรณี ผุดเกตุ, 2541 : บทคัดย่อ ; จารุวรรณ ยั่งยืน, 2546 : บทคัดย่อ ; Black , 1981 : 2605; Parker , 1986 : 2221 ; Martens , 1981 : 477 อ้างถึงใน จารุวรรณ ยั่งยืน, 2546 : 27) จากเอกสารและผลการวิจัยข้างต้นน่าจะกล่าวได้ว่าเมื่อนำสัญญาการเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายจะสามารถช่วยให้นักเรียนที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่มีความเข้าใจในการอ่านดียิ่งขึ้น

จากข้อมูลต่างๆ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคแผนภูมิความหมายและสัญญาการเรียนทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการเรียนที่มีการใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการใช้สัญญาการเรียนจะส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของเทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับสัญญาการเรียนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ ซึ่งกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ก่อนและหลังการเรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบสัญญาการเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ก่อนและหลังการเรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ที่เรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบสัญญาการเรียนกับการเรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ที่เรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบสัญญาการเรียนมีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ที่เรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่กลุ่มที่เรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบสัญญาการเรียนมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบปกติ

ความสำคัญและประโยชน์

1. ด้านความรู้

1.1 ทำให้ทราบว่า การใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบสัญญาการเรียน ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่น เป็นภาษาแม่หรือไม่

1.2 ทำให้ทราบว่า การใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบปกติส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่หรือไม่

1.3 ทำให้ทราบว่า ระหว่างการเรียนที่ใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบสัญญาการเรียนและการเรียนโดยเทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบปกติ วิธีใดจะส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่น เป็นภาษาแม่ได้ดีกว่ากัน

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 เพื่อช่วยให้ครู ผู้สอนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเข้าใจการอ่านในวิชาภาษาไทย และวิชาอื่นๆ

2.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทยและวิชาอื่นๆ

2.3 เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

2.4 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า วิจัย สำหรับผู้สนใจในการใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการใช้สัญญาการเรียนต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 52 อ.ยะรัง จ.ปัตตานี จำนวน 52 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่วิธีเรียน แปรค่าออกเป็น 2 ระดับ

2.1.1 วิธีเรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบสัญญาการเรียน

2.1.2 วิธีเรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบปกติ

2.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความเข้าใจในการอ่าน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บทอ่านภาษาไทยร้อยแก้วจากหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ใช้เวลาในการทดลองครั้งละ 1 ชั่วโมง กลุ่มทดลองละ 3 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทคนิคแผนภูมิความหมาย หมายถึง กลวิธีที่ออกแบบเพื่อแสดงข้อมูลที่ได้จากการอ่านโดยอาศัยกราฟิกที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำต่างๆ ออกมาในรูปของภาพเชิงเส้น แต่ละหน่วยอาจจะถูกเขียนอยู่ในรูปเรขาคณิตต่างๆ โดยมีเส้นความสัมพันธ์เชื่อมระหว่างคำสำคัญต่างๆ เพื่อให้เกิดความหมายที่ทำให้จับใจความสำคัญของบทอ่านได้และขยายความหมายของคำสำคัญต่างๆ เหล่านั้นเพิ่มเติมเพื่อให้จดจำและเข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้นด้วยคำอื่นๆ นอกเหนือจากบทอ่าน กลวิธีนี้ใช้ประกอบในการอ่านเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและการเรียนรู้ศัพท์

2. การอ่านโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมาย หมายถึง การนำเทคนิคแผนภูมิความหมายมาใช้ในการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่องและเข้าใจความหมายของคำสำคัญ โดยเริ่มจากการอ่านเพื่อจับประเด็นและหาความหมายของคำสำคัญและศัพท์ยาก แล้วบันทึกข้อมูลลงในตารางบันทึกศัพท์ เพื่อนำไปสร้างเป็นแผนภูมิความหมาย จากนั้นจะตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านโดยเล่าเรื่องและอธิบายคำสำคัญต่างๆ จากแผนภูมิความหมาย

3. การเรียนแบบสัญญาการเรียน หมายถึง การเรียนที่ครูและนักเรียนมีการตกลงร่วมกันกำหนดเพื่อใช้เป็นหลักยึดในการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นการระบุว่านักเรียนมีความต้องการจะเรียนอะไร เรียนอย่างไร ภายในช่วงเวลาใด ซึ่งภายในสัญญาการเรียนมีส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่

1. จุดประสงค์การเรียน (Learning Objectives) หมายถึง ความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนแล้ว โดยครูและนักเรียนร่วมกันตั้งขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการเรียน

2. กิจกรรมการเรียนรู้ (Activities) หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่วางแผนไว้ว่าจะกระทำ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้วางไว้

3. แหล่งเรียนหรือกลวิธีที่ใช้ในการเรียน (Resources/Strategies) หมายถึง สิ่งที่ต้องใช้ประกอบในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หนังสือเรียน สถานที่ต่างๆ วิทยากร รวมถึงกลวิธีหรือเทคนิคต่างๆที่นำมาใช้ในการทำ กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

4. ระยะเวลาการทำกิจกรรมการเรียนรู้ (Target Date for Completion) หมายถึง ระยะเวลาที่ตกลงไว้ว่าจะกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

5. หลักฐานการเรียนรู้(Evidences) หมายถึง สิ่งที่ต้องใช้เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่านักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่วางแผนไว้ เช่น แบบบันทึกการทำกิจกรรม แผนภูมิ ความหมาย แบบฝึกหัดที่ทำเสร็จแล้ว การเขียนรายงานสรุปบทเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียน

6. การประเมินผลการเรียน (Evaluation) หมายถึง แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผ่านความเห็นชอบของครูและนักเรียน โดยมีการกำหนดว่าจะให้ใครเป็นผู้ประเมิน และจะประเมินโดยวิธีใด ซึ่งได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนและตรวจงาน

4. การเรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบสัญญาการเรียน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ครูให้นักเรียนฝึกอ่านโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและการเรียนรู้ศัพท์ และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ยึดแนวทางตามสัญญาการเรียน โดยมีการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนดังนี้

1. ชั้นเตรียม
2. ชั้นร่างสัญญา
3. ชั้นตกลงสัญญา
4. ชั้นทำกิจกรรมการเรียนรู้
5. ชั้นประเมินผล

5. การเรียนโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายร่วมกับการเรียนแบบปกติ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ครูเน้นให้นักเรียนอ่านโดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมาย โดยครูผสมผสานเข้ากับการเรียนแบบปกติ และให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทหลังเรียน มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
2. ชั้นเตรียมการอ่าน
3. ชั้นอ่าน
4. ชั้นการทำแผนภูมิความหมาย

5. ชั้นตรวจสอบ
6. ชั้นสรุป
7. ชั้นทำแบบฝึกหัด
8. ชั้นประเมินผล

6. ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง การที่นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่กำหนดให้อ่าน วัดโดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ โดยวัดความเข้าใจในระดับความเข้าใจตามความหมายตัวอักษรและความเข้าใจการตีความ

7. นักเรียนที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ หมายถึง นักเรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่หนึ่ง และพูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2